

ISSN 1728-7804

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
Казакский национальный педагогический университет имени Абая
Kazakh National Pedagogical University after Abai

ХАБАРШЫ ВЕСТНИК BULLETIN

«Филология ғылымдары» сериясы
Серия «Филологические науки»
Series «Philological sciences»
№1(71)

Алматы, 2020

Кульжанова А., Досмуханова Ж. Баянғали Әлімжанов – фольклортанушы; айтыстарының тақырыптық қырлары.....	390
Kulzhanova A., Dosmukhanova Z. Bayangali Alimzhanov - folklorist; theme faces of aitys.....	
Таджиев Х., Қыдыр Т., Сайфуллаев М. Шәді Жәңгірұлының әдеби мұрасы және оның “Қазыналы онтүстік” көптомдығында жариялануы.....	396
Tadzhiyev Kh., Kuydyr T., Sayfullayev M. Literary herities of the Shadi Jangiruly and publication in the multivolume “Kazynaly ontustik”	
Ақжолова А., Исина Ж., Қуандықова Ж. Ж.Нәжімеденов поэзиясының көркемдік ерекшеліктері.....	403
Akzholova A., Issin Zh., Kuandikova Zh. Artistic features of Zh.Nazhimedenov's poetry.....	
Сарбасова Қ. І.Жансүгіровтің “Күйші” поэмасындағы поэтонимдер.....	412
Sarbasova K. Poetonyms in the poem I.Zhansugurov “Kyishi”.....	
Керімбекова Б., Исак Ә. Т.Әсемқұловтың “Талтүс” романындағы ұлттық рухани-құндылықтардың көркем бейнеленуі.....	419
Kerimbekova B., Issak A. Artistic reflection of national spiritual values in the novel T.Asemkulova "Taltus".....	
Исламбаева З. Заманауи сахналық қойылымдардағы көркемдік шешімдер.....	426
Islambayeva Z. Artistic solutions in modern scenic productions.....	
Сарбасов Б. Абай шығармаларындағы адамгершілік мәселесі.....	434
Sarbasov B. Moral problems in Abai's poetry.....	
Ұлықпанова Ә. Абайтанудың арна басындағы профессор Қ.Жұбанов концепциясының құндылығы.....	438
Ulykpanova A. The value of the concept of professor K.Zhubanov at the head of Abayan studies.....	
Сыздықов С. Ахелеу Сейдімбектің “Бір атым насыбай” атты хикаятындағы ұлттық этнографияның көріністері.....	445
Syzdykov S. The history of national ethnography in the story of Axeleu Seydimbek "A pinch of bulk".....	
Қуанышбаев К., Сатымхан А. Эссе – шығармашылық ойдың жемісі.....	451
Kuanyshbaev K., Satymkhan A. Essay – the result of creative thinking	
Сапарбаева Қ., Мұнбаева А. “Бақытсыз Жамал” романында көтерілген әлеуметтік мәселелер.....	455
Saparbayeva K., Mynbayeva A. Social problems in the novel “Unhappy Zhamal”.....	
Шаннова Г. Проблема хронотопа в романе Р.Сейсенбаева “Мертвые бродят в песках”.....	460
Shainova G. Problem of chronotop in a novel R.Seysenbaeva the "The dead wander in the sands".....	
Пайыз А., Айтимов М. Тарихилық – көркем бейненің реалистік негізі.....	465
Raiz A., Aitimov M. Historicism is the realistic basis of the artistic image.....	

Б. Сарбасов¹

¹Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті,
Алматы, Қазақстан

АБАЙ ШЫҒАРМАЛАРЫНДАҒЫ АДАМГЕРШІЛІК МӘСЕЛЕСІ

Аңдатпа

Бұл мақалада ұлы гуманист Абай Құнанбаевтың адамгершілік тәрбие мәселесіне философиялық және педагогикалық көзқарастары қарастырылған. Әрбір адамның өмірінде адамгершілік қағидаттар мен рухани құндылықтарды қалыптастырудың жалпы адамзаттың негізін қалаушы жағдайларға назар аударлады. Әрбір халықтың рухани және адамгершілік тіректері бар. Қазақ халқының санасында осындай іргелі тіректердің бірі – көрнекті ағартушы Абай Құнанбаевтың шығармашылық мұрасы. Оның шығармаларында халық шығармашылығының дәстүрлері мен қоғам ахуалының жалпы бейнесі толыққанды көрсетілген. Қазақ қазынысының қайнар бұлағынан сусындап өскен, халқымыздың дара перзенті Абайдың әрбір шығармасы инабаттылыққа, парасатылыққа, имандылық пен ізгілікке тәрбиелейді. Ол адам баласының бойындағы рухани құндылықтарды басты орынға қоя білді. Абай шығармаларының құндылығы – ақылды да әдепті, жан-жақты жетілген, адамгершілігі мол “толық адам” бейнесі.

Түйін сөздер: педагогикалық көзқарас, философиялық көзқарас, гуманизм, толық адам, рухани құндылықтар

B. Sarbasov¹

¹ Kazakh state teacher training pedagogical university,
Almaty, Kazakhstan

MORAL PROBLEMS IN ABAI'S POETRY

Abstract

This article discusses the philosophical and pedagogical views of the great humanist Abay Kunanbayev on the problem of moral education. Particular attention is paid to the fundamental human problems of the formation of moral principles and moral values in the life of every person.

Every nation has spiritual and moral support. One of such fundamental pillars in the minds of the Kazakh people is the creative heritage of the outstanding enlightener Abay Kunanbaev. In his works, the traditions of folk art and understanding of the problems of society are reflected to the maximum. Each of the works of Abay, taken from the origins of the Kazakh treasury, fosters morality, kindness and humanism. He managed to put in the forefront spiritual and moral qualities. The values of the works are that he describes the main principles of an intelligent, tactical, comprehensively.

Key words: pedagogical views, philosophical views, humanism, a complete person, moral values

Б.Сарбасов¹

¹ Казахский национальный педагогический университет,
Алматы, Казахстан

ПРАВСТВЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ В ПОЭЗИИ АБАЯ

Аннотация

В данной статье рассмотрены философские и педагогические взгляды великого гуманиста Абая Кунанбаева на проблему нравственного воспитания. Особое внимание обращается на основополагающие общечеловеческие проблемы формирования нравственных принципов и нравственных ценностей в жизни каждого человека. Каждый народ имеет духовные и нравственные опоры. Одной из таких фундаментальных опор в сознании казахского народа является творческое наследие выдающегося просветителя Абая Кунанбаева. В его произведениях максимально отражены

Абай поэзиясынан Адамның өзі – құдірет екенін көреміз. Адамды бар жағынан танытатын алғашқы өлеңінде, екінші жағынан адам өз ішінде қайшылықтарды көрсетеді.

“Мен жазбаймын өлеңді ермек үшін,
Жоқ-барды, ертегіні термек үшін.
Көкірегі сезімді, тілі орамды,
Жаздым үлгі жастарға бермек үшін”

[1, 75]. - деген өлең жолдарынан ақынның өмірлік қасиеттерді сіңіру болды.

Жаһандану үрдісінің ықпалы күшейіп, ұлттың құндылықтарымызға қамқорлық керек болып отыр. Елдің ертені үшін өмір сүруді өсиет етіп кеткен Абай басты құрал ретінде қолдану кезек күттірмейтін іс.

Бұл Абайдың толық адам туралы ілімін қасиеттерімізді сақтап, қазақты қазақ етіп таныта маңызын анық көрсетіп, айқындап тұрған пікірі.

Қорытынды. Бүгінгі күннің өзекті мәселесі адамгершілікке, адами ізгілікке жетелеу болып отыр. Мұның маңызы ерекше. Ақын түсінігіндегі “жетілген адам” жерде жамандыққа, жат қылықтарға орын жоқ екендігіне ақын өсиетінің бүгінгі күні имандылықтан ала білмеуіне таптап, түзу жол таппай жүрген замандастарымызды тәрбиелеудің бастау бұлағындай болып көрсетіледі. Абай мұрасы адам тәрбиесіндегі негізгі бағытты да анық көрсетеді.

Ізгілікті уағыздап, ыстық қайрат, нұрлы жолды қалдырған ұлы Абайдың өзін нағыз “толық адам” етіп танытады.

“Жүрегімнің түбіне терен бойла,

Мен бір жұмбақ адаммын, оны да ойла”,- деген өлеңі халық өміріне даналық сәулесін шашқан өлең. Ақын қасиеттердің бәріне ие, ұрпаққа үлгі етерлік тұлға.

Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президентінің аударайықшы: “Менің балаларым мен ертегі ұшарың ұғым болмауға тиіс”. Қаншама сыр, қаншама асыл Абай атамның асыл сөзін еске ала отырып, балаларымыздың асыл қасиеттерін сіңіруді, Ақын тәрбиелеуді қазіргі өмір талабы біздерге, сонымен бірге

Ұлт болашағы, бүтін бір халықтың келешегіне байланысты деп танитын болсақ, Абай мұрасының өзі емес, ұлттың сақталуы, жаһандануға жұттануы үшін шешуде де көмекке келері даусыз. Сондықтан қазақты ұрпақ тәрбиесінде кенінен қолданып, жүзеге асыру керек.

Пайдаланылған әдебиеттер

- 1) Құнанбаев А. Қалың елім, қазағым. Алматы, 1993.
- 2) Абай қара сөздері. Поэмалар. Алматы, 1993.
- 3) Абайдың тәлімгерлік тағылымы. Алматы, 1993.
- 5) Әуезов М. Абайды білмек парыз ойлауымыз. Алматы, 1993.
- 6) Абайды оқы, таңырқа... Алматы, 1993.

Абай өлеңінде, ақылында, жүрегі мен өміріндегі адам – бір жағынан біртұтас

Абай өлеңінде, ақылында, жүрегі мен өміріндегі адам – бір жағынан біртұтас

Абай өлеңінде, ақылында, жүрегі мен өміріндегі адам – бір жағынан біртұтас

Абай өлеңінде, ақылында, жүрегі мен өміріндегі адам – бір жағынан біртұтас

Абай өлеңінде, ақылында, жүрегі мен өміріндегі адам – бір жағынан біртұтас

Абай өлеңінде, ақылында, жүрегі мен өміріндегі адам – бір жағынан біртұтас

Абай өлеңінде, ақылында, жүрегі мен өміріндегі адам – бір жағынан біртұтас

Абай өлеңінде, ақылында, жүрегі мен өміріндегі адам – бір жағынан біртұтас

Абай өлеңінде, ақылында, жүрегі мен өміріндегі адам – бір жағынан біртұтас

Абай өлеңінде, ақылында, жүрегі мен өміріндегі адам – бір жағынан біртұтас

Абай өлеңінде, ақылында, жүрегі мен өміріндегі адам – бір жағынан біртұтас